

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

Tromsø kommune
Rådhuset
Postboks 6900
9299 Tromsø

20. september 2016

Høringsuttalelse til Hovedplan for klima, miljø og energi 2016 – 2025 i Tromsø kommune

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at Hovedplan for klima, miljø og energi 2016-2025 for Tromsø kommune ligger ute på høring. Vi setter pris på utsatt høringsfrist, da vi ikke stod på høringslista. Det er positivt at Tromsø kommune ønsker å lage en forutsigbar plan for hvordan en kan møte klima- og energiutfordringene i kommunen. Det er avgjørende at de møtes klokt og effektivt. FNF Troms ønsker, i samspill med frivillige natur- og friluftsansjoner i Troms, å komme med noen innspill. Vi viser også til egne, gode innspill fra Framtiden i våre hender og Naturvernforbundet i Troms, som begge er tilsluttet FNF Troms. Vi vektlegger her noen ytterligere momenter.

Overordnet

Planen virker generelt grundig og godt gjennomarbeidet. Den inneholder mange gode momenter og intensjoner, samt flere konkrete tiltak for å realisere dette. Oppbygningen med tiltak, kostnadsanslag, ansvar og mer detaljerte tiltaksbeskrivelser er god. Energidelen har størst behov for utbedring, der det særlig trengs en nyansering rundt utbyggingen av ny fornybar energi i Tromsø. Vi foreslår også å inkludere natur og friluftsliv i enda større grad, samt at planen konkretiseres ytterligere på enkelte punkter.

Medvirkning og forankring

Bred medvirkning og forankring er en forutsetning for å lykkes, særlig da det er kommunesamfunnet som helhet som er viktigst for å kunne redusere utslippene. FNF stiller spørsmål med hvor bred involvering det har vært i arbeidsprosessen med planen, både fra frivillige natur, miljø og friluftsansjoner, næringslivet, kommuner og andre. Gode prosesser er avgjørende. Det er flott at organisasjoner som særlig Framtiden i våre hender og Naturvernforbundet har blitt involvert, men vi ønsker også en bredere involvering og at FNF kan inkluderes i tidlige stadium, samt i fortsettelsen. Høringsprosessen var i sommermånedene og ble ikke fanget opp av alle aktuelle parter. Det er viktig å invitere og integrere i prosessen videre.

Klimamål og utslipp i Tromsø

Tromsø kommune har som målsetning å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2030. Det er positivt at kommunen som organisasjon gir et bilde på hvor mye som skal kuttes i de ulike sektorene, for eksempel 80 % ved omlegging av kjøretøyparken, 35 % reduksjon på energiforbruk

---

FNF Troms, Holtvegen 66, Pb. 2284, 9269 Tromsø
Tlf: 4141 7339 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for 13 natur- og friluftsansjoner i Troms som til sammen representerer rundt 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening, Tromsø Casting og Fluefiskeforening.

o.l. Dette kan gjerne spesifiseres ytterligere. FNF Troms etterlyser en realistisk oversikt over hvordan halveringen av utslippene skal fordeles gjennom ulike sektorer/områder også for kommunesamfunnet som helhet, selv om kommunen har mindre grad av styringsmuligheter her. Det er avgjørende å ha konkrete mål å gå etter, for å gjøre de virkemidler en har kontroll over mest mulig effektive.

FNF Troms mener det er positivt at det legges opp til årlige evalueringer. Vi mener at disse også må inneholde statusoppdateringer for utslipp i de ulike sektorene, slik at en vet hvor en ligger i forhold til målsetningene. En kan justere seg deretter og sette inn tiltak hvor det behøves. En utfordring synes å være delvis manglende statistikk for klimagassutslipp og energiforbruk på kommunenivå. Tromsø kommune må aktivt oppdrive denne statistikken og lage gode systemer for å tallfeste utslippene. Det er avgjørende med gode, konkrete tall for å kunne nå sine målsetninger og gjøre reelle evalueringer. Etterprøvarhet må prioriteres. Vi etterspør i den sammenheng også en mer helhetlig evaluering av tidligere målsetninger og tiltak, og en begrunnelse for at kommunen endrer målsetninger samt utelater tidligere vedtatte tiltak fra eldre planer.

Klimatiltak

Det er positivt at kommunen legger opp til en bymiljøavtale, samarbeid med grunnskolene og satser på aktiv og offentlig transport, Sykkelbyen Tromsø og Tromsømarka. Knutepunktstrategi er et av hovedprinsippene, sammen med kompakt byutvikling. FNF Troms ønsker å påpeke det avgjørende i å ivareta blågrønne lommer, korridorer og stier i et fortettingsperspektiv. Dette er grunnlaget for bolyst og trivsel.

Grønne korridorer og stiens rolle

Vi anbefaler å inkludere et punkt om grønne arealer/korridorer, noe som også gjelder utover den definerte Tromsømarka: «Sikre og tilrettelegge grønne arealer, korridorer, stier o.l. for aktiv transport i et klima- så vel som folkehelseperspektiv.» Sikring av friluftsområder både gjennom statlig sikring, arealplan og andre virkemidler er avgjørende for en effektiv klimapolitikk. I klimasammenheng er også stien av stor betydning. I dag har den ingen rettsvern, blir ofte nedbygd bit for bit, men er en stor bidragsyter for at mange hverdagsturer/-forflytninger blir tatt ved hjelp av egen maskin. Stien har hatt et spesielt fokus i Friluftslivets år 2015. Neste Friluftslivets år er i 2025, og Tromsø kommune bør styrke stienes og turveienes rolle i planperioden.

Sykkel og kollektiv

Det er positivt at kommunen har fokus på å øke andelen gange, sykkel og kollektivtransport. Vi skulle gjerne sett tall over status i dag for Troms. Hva er sykkelandelen for eksempel? Det er fordelaktig med en konkret målsetning om hvor høy sykkelandelen skal være i 2025. 10 %, 15%, mer? Hva gjelder kollektivtransport vil tiltak som reduserte priser, hyppigere avganger og bedre informasjon være med på å gjøre tilbudet mer attraktivt. Et anbefalt tiltak som vil kunne slå positivt ut, er å samarbeide med frivillige natur- og friluftsansjoner om å sette opp turbusser til aktuelle turmål, slik som skibussen til Snarby.

Miljø

I avsnittet om støy står det at: «En svært stor del av de som søker rekreasjon i utmark, opplever at stillhet og ro er svært viktig. Et stadig større antall mennesker blir påvirket av støy daglig.» FNF Troms kjenner seg igjen i beskrivelsen og er glad for at den inkluderes. Vi ønsker å understreke behovet for å aktivt ivareta de støyfrie områdene i kommunen, dette gjelder i nærområdene så vel som større sammenhengende støyfrie områder. Dette må veie tungt når spørsmål om skuterløyper, oppdrettsnæring og ulike typer kraftproduksjon vurderes. Flere av disse har en tendens til å bli foreslått i verdifulle støyfrie områder. Det er fremmet forslag nasjonalt om å likestille vannskuter med småbåt. Natur- og friluftsansjonene ser med bekymring på dette og ber kommunen være

restriktiv i sitt møte med vannskuter og andre støyskapende aktiviteter. Det er viktig at vannflaten skal kunne fortsette som en arena for rekreasjon og naturopplevelse og ikke være en motorsportarena. Sumeffektene på støy i kommunen må vurderes nøye og «stille rom» defineres.

Kartlegging av biologisk mangfold og verdifulle landskap

På side 19 står det at kapittelet om miljø skal behandle utfordringer med kartlegging av biologisk mangfold. Dette er gledelig, men FNF kan ikke finne igjen temaet «biologisk mangfold» videre i kapittelet, verken i teksten eller under tiltakene. Dette må innarbeides med spesifikke tiltak og avsatte kostnadsrammer. En biologisk mangfold-kartlegging av Tromsø kommune er nødvendig, og mye kunnskap finnes allerede. Å sammenstille dette og gjøre ytterligere utredninger vil være gunstig for mangfoldet, så vel som økonomien ved at utbyggere m.fl. i forkant kjenner til de mest konfliktfylte områdene. FNF Troms anbefaler også at en kartlegging av verdifulle landskap inkluderes, videreutviklet etter de erfaringer som ble gjort i Lyngen kommunene noen år tilbake. Etter plan- og bygningsloven skal planer etter denne lov «sikre kvaliteter i landskapet og vern av verdifulle landskap og kulturmiljøer». Det er da avgjørende med et godt og helhetlig kunnskapsgrunnlag. Kartlegging bør inngå i tiltakspakken.

Miljøvernkontor og samarbeid

Natur- og friluftsansjonene støtter opprettelsen av eget miljøvernkontor og synes dette er et viktig tiltak. Løpende og godt samarbeid med frivilligheten er en forutsetning for dette kontoret. Vi vil også rose at det er synliggjort at flere av tiltakene også ikke koster noe, samt at enkelte også reduserer kostnadene. På lang sikt vil enda flere av disse tiltakene lønne seg økonomisk, så vel som å bidra positivt for klima og miljø.

Folkehelse og friluftsliv

Det er positivt at «*folkehelse som insitament for effektiv forvaltning*» trekkes frem. FNF Troms minner om friluftslivets unike rolle i denne sammenheng. Dette viser også kommunen til ved å fremme at «*Mulighetene for utfoldelse som en rik og relativt ren natur, turmuligheter og stillhet bidrar til, skal fortsatt være kommunens visittkort.*» I tillegg til det positive Tromsømarka-fokuset, samt bestemmelse om «*blågrønn faktor som kriterium ved områderegulering*», anbefaler FNF Troms å inkludere et par nye, konkrete tiltak på natur og friluftsliv. Vi vet at noe av dette kan sammenfalle med friluftslivsplanen, men mener det er like aktuelt her.

Forslag til nye tiltak:

- Sikre grønne lommer i nærhet til alle barnehager og skoler i Tromsø.
- Alle skal ha maksimalt 500 meter til nærmeste sammenhengene løypenett, sti, grøntområde.
- Vurdere statlig sikring av flere av kommunens friluftsområder
- Tett samarbeid med Ishavskysten friluftsråd og kommunens frivillige lag og foreninger om kartlegging, tilrettelegging, ivaretagelse og bruk av kommunens friluftsområder.
- Sikre utvikling av Holt-området som kunnskapsarena for mat, urbant landbruk, klima, miljø, friluftsliv og som felles aktivitets- og læringsarena.

Bruke «Tromsømarka» aktivt for å nå målene om nullvekst i bilbruk

Det er positive målsetninger om aktiv bruk av Tromsømarka, og å ivareta grøntarealene på øya. På kostnadsoverslag står det at eventuelle kostnader vil måtte dekkes gjennom en avtale om bymiljøavtale. FNF Troms mener at det også bør settes av betydelige egne ressurser på dette arbeidet, før en eventuell bymiljøavtale er sikret, da kommunen ikke har råd til å la være å satse videre på Tromsømarka om omliggende grøntområder. Dette er avgjørende for bolyst, helse, miljø m.m. FNF støtter arbeidet med egen Markaplan og sterkere juridiske bindinger på markagrensa, og ser fram til å involveres i dette.

Energi

Kapitlet om energi har ifølge natur- og friluftsansjonene mest å gå på. Energisparing og – effektivisering må inngå som hovedstrategier på lik linje med fylkeskommunen sin klimastrategi vedtatt i desember 2015. Dette må komme tydeligere fram, selv om kommunen også har gode referanser som «*minst miljøproblemer gir imidlertid den energien som ikke brukes*». Basert på sistnevnte er det overraskende å oppleve at planen virker særdeles offensiv hva gjelder utbygging av ny fornybar energi. FNF etterlyser en balanse og nyansering av behov, reell klimaeffekt og miljøkonsekvensene ved etablering av nye vannkraftverk og vindkraftverk i kommunen.

Balanse og nyanser

I sine oppsummerende bærebjelker konkluderer kommunen: «*Etterspørselen etter elektrisk energi vil øke, både lokalt og globalt, og alle muligheter for produksjon av fornybar energi søkes utnyttet.*» Det framstilles som om det er uproblematisk og utelukkende positivt. FNF Troms er tilhengere av fornybar kraft, men vi ønsker at de minst konfliktfylte prosjektene prioriteres ut fra reelle behov og nytteeffekt. I dag ser vi et stort overskudd av energi i Norge, svært lave kraftpriser som stimulerer til høyt forbruk, samt en allerede oppfylt avtale om elsertifikater med Sverige (selv om de har utbygd den største andelen av ny fornybar kraft). Samtidig er det vanskelig å se at den nye fornybare kraften, som har kommet grunnet elsertifikatene de siste årene, reelt sett har bidratt til reduksjon av fossile energikilder, kontra å komme som tilleggsenergi for økt forbruk. Problemstillingen er komplisert, nyansert og også politisk, men vi anbefaler at Tromsø drøfter noen av disse sidene for å vise at enhver ny utbygging ikke nødvendigvis er positiv.

Natur og friluftsansjonene oppfordrer til å inkludere en balansert vurdering av ny produsert kraft og konsekvensene for naturmangfold, friluftsliv, landskap, støy m.m. Hovedstrategien bør være basert på sparing og effektivisering, noe som både er et direktiv og trend internasjonalt og nasjonalt. Ved etablering av ny fornybar kraft bør de minst konfliktfulle prosjektene prioriteres ut fra en nøye vektning opp mot naturmangfold og allmennhetens interesser. FNF Troms mener tiltak 4.7 «*Tilrettelegge for større vindkraftanlegg*» bør omformuleres til for eksempel: vurdere behovet for større vindkraftanlegg og konsekvensene for naturmangfold og allmennhetens interesser. Vi ønsker også å minne kommunen om at de selv påklaget vedtaket fra NVE om konsesjon til Raudfjell vindkraftverk. Dersom kraftverket på Kvaløya realiseres, bør kommunen være svært restriktive med potensielt nye vindkraftanlegg.

I figur 9 vises det et dårlig oppløst bilde av et visualisert vindkraftverk fra avstand. FNF Troms mener at bildeteksten legger unødige føringer på hvordan man «bør» oppfatte vindkraftanlegg. Det står «lite synlig, men etter noens mening veldig forstyrrende i landskapet». Begrepet «lite synlig» er i stor grad relativt, og diskusjonen om vindkraft er langt mer kompleks enn kun det visuelle. Det handler om reell klimaeffekt, samlede belastninger, fragmentering av landskap, biologisk mangfold, størrelse på inngrep vs effekt osv. Her anbefaler vi at Tromsø kommune presenterer saken mer nøytralt.

Mindre vannkraftverk

Tromsø kommune skriver at de ønsker å legge til rette for utbygging av mini- og mikrokraftverk. FNF Troms mener kommunen må tenke seg godt om i så måte. Den storstilte småkraftutbyggingen i fylket de siste årene har vist at inngrepene (og konsekvensene for naturmangfold, reindrift m.m.) ofte blir større enn antatt, og kraftutbytte beskjedent, samt begrenset til noen måneder i sommerhalvåret hvor kraftoverskuddet uansett er stort. Utbyggingen er også planløs og med store sumeffekter. Da vil det være mer formålstjenlig å jobbe for effektivisering og miljøforbedring av eksisterende kraftverk med magasinert kraft. Betraktninger rundt denne tematikken bør inngå i planen. Vi vil også påpeke at kommunenes intensjoner kan virke noe selvmotsigende da de i punkt 7 i handlingsplan for energi skriver at «*Tromsø kommune vil prioritere store vindkraftparker*

framfor små vannkraftutbygginger på mini- og mikroskala». FNF Troms er enige i at dersom ny fornybar energi først må bygges, er det bedre med et større inngrep som bidrar i stor grad, enn mange små spredt rundt i hele kommunen. Vi anbefaler Tromsø kommune til å gå gjennom kommende to høringspakker fra NVE om småkraftverk med kritisk blikk, og gjerne i samråd med natur- og friluftsansjonene.

Bærebjelkene

I de nevnte bærebjelkene, som oppsummerer planen, anbefaler vi i punkt 4 at energisparing og – effektivisering flyttes først og understrekes som en hovedstrategi framover. I setningen *«atterspørselen etter elektrisk energi vil øke, både lokalt og globalt, og alle muligheter for produksjon av fornybar energi søkes utnyttet»*, anbefaler FNF å bytte *«søkes utnyttet»* med *«skal vurderes og veies tungt opp mot eventuelle ulemper, reelle behov og effekt»*.

By og land

Planen kan synes å i hovedsak inkludere tema og tiltak som berører selve Tromsø by. Tromsø kommune har også store områder som ikke har den samme «byproblematikken». Vi anbefaler at det mer spesifikt diskuteres og foreslås hvilke grep en skal gjennomføre i distriktene.

FNF Troms vil rose kommunen for de tiltakene de allerede har gjennomført, og for mange gode tiltak og ambisjoner i hovedplanen. For planen og videre arbeid har vi forventninger om reell effekt, stor gjennomslagskraft og aktiv oppfølging, samt at våre innspill følges opp. FNF og våre medlemsorganisasjoner ønsker å bidra i det videre arbeidet.

Vi ønsker lykke til med å ferdigstille planen og ser fram til godt samarbeid i tiden framover.

Med vennlig hilsen

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Uttalelsen støttes av:

Troms Turlag, Harstad Turlag, NJFF-Troms, 4H Troms, Naturvernforbundet Troms, Troms Krets av Norges KFUK-KFUM Speidere, Troms Fylkeskystlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Troms Orienteringskrets, Nord-Norsk Botanisk Forening, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i Våre Hender Nord, Tromsø Casting- og Fluefiskerforening

Kopi:

Fylkesmannen i Troms
Troms fylkeskommune